

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 230

Parasjat Waera

27 Tevet 5768
4/5 januari 2007

Overzicht Parasjat Waëra (Sjemot 6:2-9:35)

Hasjem vertelt Mosjé dat hij het Joodse Volk moet informeren dat Hij hen uit Egypte zal halen, maar het Joodse volk luistert niet. Hasjem geeft Mosjé opdracht naar Par'o te gaan en hem te vragen het Joodse Volk vrij te laten. Hoewel Aharon aan Par'o een teken laat zien door een staf in een slang te veranderen, blijft Par'o het verzoek weigeren. Hasjem straft de Egyptenaren en zendt plagen van bloed en kikkers, maar de magiërs kopiëren die wonderen op kleinere schaal, hetgeen de obstinaatheid van Par'o sterkt en opnieuw weigert hij het Joodse Volk te laten gaan. Na de luizenplaag geven de magiërs van Par'o toe dat alleen G-d zulke wonderen kan verrichten. Uitsluitend de Egyptenaren, en niet de Joden in Gosjen leiden onder de plagen. De plagen duren voort, met wilde dieren, de pest, huidontsteking en zware hagelstenen met vuur uit de hemel. Echter ondanks Mosjé's aanbod een eind te maken aan de plagen, als Par'o het Joodse Volk vrij laat, blijft Par'o volharden in zijn weigering.

Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel

©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

De Haftara voor Parasjat Waëra (Jechezkel 28:25-29:21)

De straf van Egypte

Samenvatting van de Haftara:

28:25-26: Hasjem belooft het Joodse volk terug te brengen naar hun land en de vijanden van het Joodse volk te straffen. 29:1-5: De profeet voorspelt de verovering van Egypte door Newoehadnetsar van Babylon. De volgende verzen verklaren dat dit de straf van Egypte was voor wat het het volk Israël heeft aangedaan. Het zal leeg en verlaten zijn gedurende veertig jaar. Egypte zal nimmer het machtige land zijn als voorheen. Tot slot wordt verklaard waaraan Newoehadnetsar het verdiend heeft dat hij Egypte mocht veroveren en vernietigen.

Het verband met de parasja

Zowel de parasja als de Haftara hebben het over de straf van Egypte. De parasja vertelt over de straf in de tijd van Mosjé, de Haftara voorspelt de straf in de tijd van Par'o Chofra, duizend jaar later:

- ❖ Beide koningen, zowel die van de parasja als die van de Haftara waren slechte mensen.
- ❖ Net als de Par'o van de parasja schepte ook Par'o Chofra op dat hij een godheid was en dat de vruchtbaarheid van het land, die door de Nijl kwam, aan hem te danken was in plaats van aan Hasjem.
- ❖ In de parasja werpt Aharon zijn staf op de grond en die verandert dan in een tannien – slang, het symbool van Par'o, die daarmee vaak wordt afgebeeld. In de Haftara noemt de profeet Par'o een 'groot monster' en gebruikt daarvoor hetzelfde woord *tannien*.

Wat is het doel van al deze straffen?

Zowel in de parasja als in de Haftara wordt herhaald: „Hiermee zal bekend worden dat Ik Hasjem ben.”

Sjemot Hoofdstuk 6 met Rasji

²En G-d sprak tegen Mosjé en zei tegen hem: Ik ben Hasjem. ³En ik verscheen aan Awraham, aan Jitschak en aan Ja'akov als G-d, de Alachtige; maar met Mijn Naam: Hasjem, werd Ik hun niet bekend. ⁴Ik heb zowel

2. En G-d sprak tegen Mosjé: Hij wees hem terecht, omdat Mosjé harde woorden gesproken had en gezegd had: *waarom laat u dit volk ongeluk overkomen.*

En zei tegen hem: *Ik ben Hasjem*, die getrouw is in het schenken van een goede beloning aan hen die voor Mijn aangezicht wandelen, en Ik heb jou dus niet voor niets uitgezonden, maar om Mijn woord, dat ik tegen jouw voorvaders gesproken heb, te houden.

3. Ik verscheen: Aan de voorouders als G-d, de Almachtige. Ik heb beloften gedaan, en bij al die beloften heb Ik gezegd: *Ik ben G-d, de Almachtige.*

Met Mijn Naam: de „Hasjem werd ik hun niet bekend: Hier staat niet geschreven „Ik heb hun niet bekend gemaakt”, maar *Ik ben niet door hen gekend geworden* in Mijn eigenschap van trouw, waarvoor Mijn naam 'Hasjem' genoemd wordt, [d.w.z.] die trouw is in het waarmaken van Zijn woorden; want kijk, Ik heb hun [iets] beloofd, maar het [nog] niet waar gemaakt.

met hen Mijn verbond opgericht, om hun het land Kena'an te geven, het land waar zij vertoefd hebben, ⁵als ook heb Ik het geklaag van de Israëlieten, die de Egyptenaren onderdrukken, gehoord, en Ik herinner Mij Mijn verbond. ⁶Daarom, zeg tegen de Israëlieten: „Ik ben Hasjem en Ik zal jullie wegvoeren van de Egyptische dwangarbeid en ik zal jullie redden van hun slavernij, en Ik zal jullie verlossen met uitgestrekte arm en met grote gerichten. ⁷En Ik zal jullie tot Mijn volk nemen en Ik zal voor jullie een G-d zijn, die jullie wegvoert uit de Egyptische dwangarbeid. ⁸En Ik zal jullie brengen naar het land waarvoor Ik Mijn hand heb opgeheven, om het te geven aan Awraham, aan Jitschak en aan Ja'akov; en Ik zal het jullie geven als erfenis, Ik, Hasjem”. ⁹En aldus sprak Mosjé tegen de Israëlieten, maar zij luisterden niet naar Mosjé, uit moedeloosheid en door de zware arbeid. ¹⁰Hierop sprak Hasjem tegen Mosjé, en Hij zei: ¹¹„Kom, zeg tegen de Par'ò, de koning van Egypte, dat hij de Israëlieten laat weggaan uit zijn land”. ¹²Maar Mosjé sprak tot Hasjem, en zei: „Zie, als de Israëlieten al niet naar mij luisteren, hoe zal dan Par'ò naar mij luisteren en bovendien ben ik niet van de tongriem gesneden”. ¹³Maar Hasjem sprak tegen Mosjé en tegen Aharon en gaf

4. Ik heb zowel met hen Mijn verbond opgericht: En ook, [ofschoon Ik door hen niet als 'Hasjem' gekend ben geworden, toch heb Ik wel beloften gedaan, want] toen Ik hun verschenen ben als G-d, de Almachtige, Heb Ik Mijn verbond tussen Mij en hen *tot stand gebracht* en opgericht.

Om hun het land Kena'an te geven: Tegen Awraham werd, in de afdeling over de besnijdenis [Ber. 17: 1 en 8] gezegd: *Ik ben G-d, de Almachtige enz. en Ik geef aan jou en aan jou en aan je nakomelingen het land waarin je verblijft*. En tegen Jitschak: *Want aan jou en aan je nakomelingen zal Ik al deze landen geven en Ik zal de eed, die Ik Awraham gezworen heb nakomen* [Ber. 26: 3]. En diezelfde eed die Ik aan Awraham heb toegezworen als G-d, de Almachtige, heb Ik tot Ja'akov uitgesproken: *Ik ben de Almachtige, wees vruchtbaar en vermeerder je enz. en het land, dat enz.* [Ber. 35: 11-12]. Dus je ziet dat Ik hun iets beloofd heb en het [nog] niet heb waargemaakt.

5. Ook heb Ik: Zoals Ik het verbond tot stand gebracht en opgericht heb, zo rust op Mij [de verplichting] omdat gestand te doen. Daarom [staat er]: *Ik heb het geklaag van de Israëlieten gehoord, die er over klagen dat de Egyptenaren hen onderdrukken, en Ik herinner Mij dat [andere] verbond [niet het verbond, waarvan zoëven sprake was, maar] „het verbond tussen de stukken”, [waarbij] Ik tot hen gezegd heb: maar ook het volk dat zij zullen dienen, zal Ik berechten* [Ber.: 15: 14].

6. Daarom: Vanwege die eed, **zeg tegen de Israëlieten: „Ik ben Hasjem:** die Mijn beloften houdt.

Die jullie zal weg voeren: Want aldus heb Ik beloofd: *en daarna zullen zij uittrekken met veel bezittingen.* [Ber. 15: 14]

Dwangarbeid: [het woord סבלת, last, is hier in overdrachtelijke betekenis gebruikt, en betekent] de moeite van hetgeen hun door Egypte is opgelegd.

8. Mijn hand heb opgeheven: Ik heb haar opgeheven om te zweren bij Mijn troon.

9. Zij luisterden niet naar Mosjé: Zij namen geen troost redenen aan.

Uit moedeloosheid: [letterlijk: uit kort ademigheid, gebrek aan geestkracht]. Al wie verdrietig is, diens lucht uitademing is kort en die kan zijn adem niet lang inhouden. Een overeenkomstige verklaring heb ik gehoord van Rabbijn Baruch, de zoon van Rabbijn Eli'ezer. Hij bracht mij een bewijs op grond van het volgende vers: *deze keer zal Ik hen Mijn hand en Mijn kracht doen voelen en zij zullen weten, dat Mijn naam 'Hasjem' is;* het leert ons, dat wanneer de Heilige, geloofd zij Hij, Zijn woorden bevestigd, zelfs bij straffen, dan maakt Hij daardoor bekend dat Zijn naam 'Hasjem' is. En dit doet de bevestiging des te meer ten goede. En onze geleerden verklaren het in verband met de betekenis van het voorafgaande, namelijk wat Mosjé gezegd heeft: *waarom laat U ongeluk overkomen*. De Heilige, geloofd zij Hij, zei hierop tegen hem: jammer wegens hen die verloren zijn gegaan en niet terug gevonden worden. Ik heb te klagen over de dood van de aartsvaders, vele malen heb Ik Mij aan hen geopenbaard als G-d, de Almachtige, maar zij zeiden niet tegen Mij: hoe is Uw naam? Terwijl jij zegt *hoe is Zijn naam? Wat zal ik dan tegen hen zeggen?*

En ik heb opgericht: en toen Awraham Sara wilde begraven, vond hij geen graf, totdat hij er een kocht voor veel geld; en zo ook Jitschak, men twistte met hem over de putten die hij gegraven had; en zo ook Ja'akov: *hij kocht het stuk veld* [Ber. 33: 19] om zijn tent op te slaan. Maar zij allen maakten geen bedenkingen tegen Mijn handelswijze, terwijl jij zegt: *waarom laat U hen ongeluk overkomen*. Maar de agadische verklaring is niet in overeenstemming met de woorden [van de tekst] om verschillende redenen. Ten eerste, omdat er niet gezegd is: en naar Mijn naam „Hasjem” hebben zij niet gevraagd; en ten tweede, indien je zou willen zeggen dat Hij niet te kennen gegeven heeft dat Zijn naam aldus is, [dan komt men in een grote moeilijkheid, want] in het begin, toen Hij zich aan Awraham openbaarde tussen de stukken, is er gezegd: *Ik ben Hasjem, die jou heeft uitgevoerd uit Oer-Kasdiem* [Ber. 15: 7]. En bovendien, welke samenhang bestaat er dan met de woorden, die Hij hierop volgen laat: *en ook heb ik gehoord enz. .... daarom, zeg tegen de Israëlieten* [vers 5 en 6]. Daarom zeg ik: de Heilige Schrift wordt verklaard naar haar eenvoudige betekenis, ieder woord wordt gebruikt met een bepaalde bedoeling. En de agadische verklaring wordt gegeven, omdat er gezegd is: *is niet zo mijn woord als een vuur, is het gezegde van Hasjem, en als een hamer, die een rots verbrijzelt*. [Jer. 23: 29]. De rots wordt gespleten tot vele splinters [door een hamerslag; evenzo laat zich het goddelijke woord op verschillende wijze verklaren (Ond.)].

12. hoe zal dan Par'ò naar mij luisteren: Dit is één van de tien gevolgtrekkingen, waarbij men uit het lichtere tot het zwaardere besluit [*kal wachomèr*], die in de Schrift voorkomen.

Van de tongriem gesneden: *Gesloten van lippen*, en ik beweer dat het woord 'aral [hier verklaard met *gesneden*] betekent: *gesloten*, zoals *hun oor is* 'orlah [Jer. 6: 10], gesloten voor het horen; 'orlei leev [Jer. 10] gesloten voor het begrijpen. De 'orlah, voorhuid, dat waardoor het lid gesloten en bedekt wordt [het woord 'orlah wordt in het algemeen vertaald met *onbesneden*, hier, in ons vers met *niet goed gesneden (Zwi)*].

13. Maar Hasjem sprak tegen Mosjé en tegen Aharon: Omdat Mosjé gezegd had: *ik ben niet goed van de tongriem gesneden*, voegde de Heilige, geloofd zij Hij, Aharon aan hem toe, om voor hem als woordvoerder en tolk te fungeren.

En hij gaf hun opdrachten: Hij gaf hun opdrachten betreffende hem, n.l. door hem in hun woorden eer te bewijzen. Dit is de agadische verklaring. En de eenvoudige betekenis ervan is: Hij gebood hen omtrent Israël en omtrent Zijn zending naar Par'ò. En wat de inhoud van die opdracht was, wordt uiteengezet in het volgende hoofdstuk na de opsomming van de familie betrekkingen [eigenlijk had hier onmiddellijk de opdracht moeten volgen] maar omdat men Mosjé en Aharon heeft vermeld, breekt men het onderwerp af met *dit zijn de hoofden van de stamhuizen*, om ons te leren, hoe Mosjé en Aharon geboren werden en van wie zij afstamden.

hun opdrachten voor de Israëlieten en voor Par'o, de koning van Egypte, om de Israëlieten uit Egypte te laten vertrekken. ¹⁴Dit zijn de hoofden van hun stamhuizen: de zonnen van Reoewén, de eerst geborene van Israël: Chanoch en Falloe, Chetsron en Karmie, dit zijn de geslachten van Reoewén. ¹⁵En zonen van Sjim'on: Jemoeël en Jamien en Ohad en Jachien en Tsochar en Sjaoel, de zoon van de Kena'aetische; dit zijn de geslachten van Sjim'on. ¹⁶En dit zijn de namen van de zonen van Levie naar hun afstamming: Gersjon, ýKehath en Merari; en de levensjaren van Levie waren honderd zeven en dertig jaar. ¹⁷De Zonen van Gersjon: Livnie en Sjim'ie naar hun geslachten. ¹⁸En de zonen van Kehath: 'Amram en Jitshar en Chewron en Oeziël; en de levensjaren van Kehath waren honderd drie en dertig jaar. ¹⁹En de zonen van Merarie: Machtie en Moesji; dit zijn de geslachten van de Leviet naar hun afstammingen. ²⁰En 'Amram nam zich Jochèwed, zijn tante, tot vrouw, en zij baarde hem Aharon en Mosjé; en de levensjaren van 'Amram waren honderd zeven en dertig jaar. ²¹En de zonen van Jitshar: Korach en Nèfeg en Zichrie. ²²En de zonen van Oeziël Misjaël en Eltsafan en Sitrie. ²³En toen nam 'Amram zich Eliesjèwa', de dochter van 'Amienadav, de zuster van Nachsjon, zich tot vrouw; en zij baarde hem Nadav en Awiehoe, Elazar en Ietamar. ²⁴En de zonen van Korach: Assier en Elkana en Aviasaf; dit zijn de geslachten van de Korachieten. ²⁵En El'azar, de zoon van Aharon, nam zich één van de dochters van Poetiël tot vrouw en zij baarde hem Pinchas; dit zijn de hoofden van de stamhuizen van de Levieten met hun geslachten. ²⁶Dit is Aharon en Mosjé tot wie Hasjem gezegd heeft: breng de Israëlieten uit Egypte, overeenkomstig hun legers. ²⁷Zij waren het, die gesproken hebben tegen Par'o, de koning van Egypte, om de Israëlieten uit Egypte te voeren, dit waren Mosjé en Aharon. ²⁸En het gebeurde op de dag, dat Hasjem tegen Mosjé sprak in Egypte: ²⁹toen Hasjem sprak tegen Mosjé, en zei: „Ik ben Hasjem; spreek tegen Par'o, de koning van Egypte, al wat Ik tegen jou zeggen zal. ³⁰En Mosjé antwoordde Hasjem: bovendien ben ik niet van de tongriem gesneden, hoe zal dan Par'o naar mij luisteren!

14. Dit zijn de hoofden van hun stamhuizen: Omdat men genoodzaakt is de familiebetrekkingen op te noemen van de stam van Levie tot Mosjé en Aharon, begint men hun familiebetrekkingen naar hun afstamming op te noemen van Reoewén af. En in Pesiekta Rabbatie heb ik gezien: omdat Ja'akov bij zijn dood deze drie stammen berispt heeft, noemt de Heilige Schrift hier nogmaals afzonderlijk hun familie-relaties op, om daar mee te zeggen, dat zij desal nietemin waardig waren.

16. En de levensjaren van Levie: Waarom worden de levensjaren van Levie opgeteld? Om ons te kennen te geven, hoe lang de slavernij geduurd heeft; want zolang één van de stamvaders in leven was, was er geen slavernij, want er is gezegd: *Joséef stierf en al zijn broers*, en pas daarna: *er stond een nieuwe koning op* [Sjem. 1: 6-8] Levie leefde het langst van allen.

18. En de levensjaren van Kehath: Uit deze getallen kunnen wij opmaken omtrent de vierhonderd jaar van het verblijf van de Israëlieten in Egypte, waarvan de Heilige Schrift spreekt [Ber. 15: 13], dat zij niet uitsluitend in Egypte waren, maar [gerekend worden] vanaf de dag, waarop Jitschak geboren werd; want zie, Kehath was één van hen, die afdaalden naar Egypte; reken nu al zijn jaren [133] en de jaren van 'Amram [137] en de tachtig jaren van Mosjé [die n.l. tachtig jaar oud was bij de uittocht uit Egypte (Ond.)], dan kom je nog niet op vierhonderd jaar [maar slechts op 350]; en dan zijn er nog vele jaren van de kinderen begrepen in de jaren van de vaders [daar immers de vaders niet gestorven zijn op de dagen, waarop de kinderen geboren werden. Van de komst dus van Kehath mer de overige Israëlieten naar Egypte, tot de uittocht uit Egypte zijn nog geen 350 jaar, dus zeker geen 400 jaar.

20. Jochèwed, zijn tante: Onkelos vertaald: de zuster van zijn vader, [namelijk] een dochter van Levie, [dus] een zuster van Kehath ['Amrams vader].

23. De zuster van Nachsjon: Hieruit leidt men af, dat wie een vrouw huwt, moet een onderzoek instellen naar haar broers.

25. Eén van de dochters van Poetiël: Van de nakomelingen van Jitro, die kalveren vetmestte voor de afgodendienst [פּוֹטִיֵּאל, *Poetiël*, afgeleid gedacht van פּוֹטֵם, *piteem*, vetmesten], of van de nakomelingen van Joséef, die zijn hartstocht bedwong [dan is *Potiël* afgeleid van פּוֹטֵם, bestrijden, bedwingen (Ond.) (?)].

26. Dit is Aharon en Mosjé: Deze, die vroeger vermeld zijn, welke Jochèwed baarde aan 'Amram. Er zijn plaatsen [in Tora] waar men Aharon laat voorafgaan aan Mosjé [zoals hier], en er zijn plaatsen, waar men Mosjé laat voorafgaan aan Aharon vers 27] om daarmee te zeggen dat zij tegen elkaar opwogen.

Overeenkomstig hun legers: Al hun legers waren ingedeeld volgens hun stammen.

27. Zij waren het, die gesproken hebben: Zij waren het die de opdrachten gekregen hadden en zij waren het die ze hebben uitgevoerd.

Dit waren Mosjé en Aharon: Zij [bleven steeds dezelfde] bij [de vervulling van] hun zending en in hun deugdzaamheid van 't begin tot 't eind.

28. Op de dag, dat Hasjem sprak: [Dit vers] is verbonden met het volgende vers.

29. Toen Hasjem sprak: Dit is hetzelfde als wat vroeger gesproken is [in vers 11]: *ga, spreek tegen Par'o, de koning van Egypte*; maar omdat men het onderwerp heeft afgebroken, om hun afstamming op te geven, keert men er op terug door daarmee weer te beginnen.

Ik ben Hasjem: Ik ben in staat om je te zenden en de woorden van mijn zending gestand te doen.

30. En Mosjé antwoordde Hasjem: Dit zijn de woorden die hij vroeger heeft uitgesproken: *Zie, als de Israëlieten al niet naar mij luisteren* [vers 12]; en de Schrift herhaalt het hier, omdat zij het onderwerp heeft afgebroken; en zo is het de gewoonte, als iemand, die zegt: laat ons terugkomen op het vorige.

Inzicht in Parasjat Wa'era

door Jacob Solomon

(G-d zei tegen Mosjé) „Ik zal het hart van Par'ò verharden en Mijn tekens vermeerderen in het Land Egypte. En Par'ò zal niet naar je luisteren maar ik zal Mijn hand op Egypte laten neerkomen en Ik zal ... Mijn volk, de Israëlieten, uitvoeren uit Egypte met grote rechtsspraken” (Bereisjiet 7:3-4)

De tekens en de wonderen, zo wordt ons in de Hagada van Pesach uitgelegd, zijn de Tien Plagen die de Almachtige Egypte bezorgde door Mosjé en Aharon – de meeste daarvan worden in deze parasja verteld. De Hagada citeert Rabbi Jehoeda, die de beginletters van de plagen bijelkaar voegt en daarvan maakt: *DeTsaCh* – ‘*ADaSj* – *BeAChaB*. Waaruit bestaat de wijsheid van Rabbi Jehoeda om een dergelijk geheugensteuntje te maken van de plagen? Kan iedereen dat niet doen? En bovendien, waarom zijn de plagen in drie groepen bij elkaar gebracht, met de laatste plaag toegevoegd aan het laatste „woord”?

De welbekende uitleg van de Maharal van Praag wijst erop dat het indelen van de plagen in drie groepen aantoonde hoe de Almachtige Zijn Kracht aan Par'ò toonde in drie verschillende domeinen. Het bloed, de kikkers en de luizen (die uit het stof kwamen) kwamen van onder de grond. De wilde dieren, de pest en de builen waren op grondniveau. De hagel, de spinkhanen en de duisternis waren boven de grond (zo ook de Doodsengel die de eerstgeborenen doodde).

Par'ò werd ter dege gewaarschuwd in iedere groep – twee waarschuwingen zijn volgens de halacha voldoende om iemand te veroordelen, wanneer hij daarna toch moedwillig de overtreding begaat. In de eerste groep konden de Egyptenaren zichzelf beschermen door de Nijl te mijden en zich te barricaderen tegen de kikvorsen, maar aan de luizen was geen ontkomen.

In de tweede groep konden zij zich beschermen tegen de wilde dieren en de pest trof alleen hun vee, maar de huidontsteking teisterde en folterde hen allen.

In de derde groep werd hen verteld dat zij zich moesten beschermen tegen de hagelstenen en de sprinkhanen vernielden alleen hun oogst, maar de duisternis konden zij niet ontwijken, evenmin als de Dood van de Eerstgeborenen. Dit was, volgens de Maharal, de wijsheid van het samenvoegen van de plagen in drie groepen.

Gegeven deze verklaring van Maharal, waarom verdeelde G-d Zijn demonstratie aan Par'ò van absolute macht in deze drie specifieke domeinen? En wat was de betekenis om dit te doen in deze volgorde van onder de grond tot boven de grond, in plaats van andersom? Op verschillende plaatsen associeert Tenach het uiteindelijke oordeel met „beneden”.

Eén suggestie kan gevonden worden door te kijken naar het nummer tien – van de Tien Plagen. De Talmoed (Avot 5:1) zegt dat de wereld is geschapen met tien woorden. Bijvoorbeeld, G-d zei: „Laat er licht zijn.” „Laat de aarde planten voortbrengen,” enz. Hij had het ook allemaal met één enkel woord kunnen scheppen. Dit is bedoeld om ons te leren dat ieder aspect van de Schepping apart geschapen werd, en dagelijks vernieuwd wordt. Zoals Rabbijn Chaim Wilschanski uitlegt (*For te Shabbat Table*, p. 81) is de wereld niet één grote schepping die voor zichzelf zorgt. In onze dagelijkse ochtendgebeden bevestigen wij dit aan het eind van de eerste beracha voor *Sjema*: „(Hij) die in Zijn goedheid steeds weer, iedere dag het werk van de Schepping vernieuwt.”

Dus de tien plagen mogen misschien gezien worden als tegenwicht voor de tien woorden van de Schepping. De weigering van Par'ò om de Joden te laten gaan was een daad die aantoonde dat hij G-ds absolute macht niet erkende – een macht waarvan hij dacht dat hij die kon ontwijken. Dus de eerste drie plagen kwamen van onder de grond. Dit is een gebied die de mensen normaliter niet zien en waar zij zich ook niet mee bezighouden. Daarom begon de serie met deze drie plagen – met een boodschap op laag niveau. Zij bevestigden G-ds controle over dit deel van de Schepping, hetgeen de minste indruk op Par'ò maakte.

De volgende drie echter, symboliseerden iets dat moeilijker was te ontkennen – feiten op de grond. Echter deze vertoning van G-ds heerschappij op grond-niveau maakte ook geen blijvende indruk op Par'ò. Hij redeneerde dat misschien G-d alleen in deze wereld manifest is, maar dat er krachten in het universum zijn die de Egyptenaren van Hem konden redden.

Daarom gaven de laatste drie plagen de sterkste les – dat G-d in zijn absolute macht over heel het universum in de Hemel hierboven en op de Aarde beneden regeert, er is niets anders (Dewariem 4:39). Maar Par'ò

In Sjemat Rabba V-6 wordt vermeld dat deze afkorting van de Tien Plagen gegrift stond in de staf van Mosjé (*Zwi*).

Zie siddeer Dasberg blz. 38. [Toen ik in mijn siddeer pakte om op te zoeken waar deze woorden staan, daar ik de Engelse woorden, waaruit ik dit vertaald heb, niet zo snel herinnerde, viel de siddeer precies open op de goede bladzijde (blz. 44 in mijn siddeer) en „viel” mijn oog „onwillekeurig” precies, als gestuurd, op die woorden (*Zwi*)].

verkoos opnieuw G-d te tarten, zelfs nadat hem in opeenvolgende en opklimmende stadia de aard van G-ds complete meesterschap over heel het universum getoond was – tot de Dood van de Eerstgeborenen. Hiermee verwierp Par'o niet alleen de absolute macht van de Almachtige die de wereld schiep met tien uitspraken. Hij weigerde ook de afbraak van de regels van de schepping te zien – in tien stadia – zoals G-d hem die getoond had.

Dit principe werd verder ontwikkeld door Rabbijn Dr. Marcus Lehman (in de Lehmann Hagada voor Pesach). Wanneer hij de Tien Plagen beschrijft, ontwikkelt hij het idee dat de wereld geschapen werd met tien uitspraken en met de Tien plagen vernietigd werd in tien uitspraken. Diezelfde wereld is voor zijn hele bestaan afhankelijk van de vervulling van tien uitspraken – de Tien Geboden, welke de essentie bevatten van G-ds wet aan de mensheid. Hij citeert Jeremiajoe, (33:25) en vertaalt dat aldus: „Als dit, Mijn G-ddelijk verbond, niet dag en nacht bleef bestaan, zou Ik niet de wetten van hemel en aarde geschapen hebben.” Hij interpreteert de betekenis van dit vers als volgt:

„Wanneer de G-ddelijke wetten van moraal met voeten getreden worden, dan zullen hemel en aarde, lucht en water in opstand komen; het hele univers zal rebelleren tegen dergelijke verkrachting van het recht, ten einde G-d uit te roepen als Heer en Meester van de natuur en van de mensheid.” (p. 148)

De les die wij hieruit kunnen leren is dat wanneer de Mensheid de basis wetten voor menselijkheid negeert en met voeten treedt, dat deel van de Mens niet verder zal kunnen floreren. In iedere generatie, zo herinnert de Pesach Hagada ons eraan, stonden er volken op die de Joden trachtten te vernietigen, maar de Heilige, Gezegend is Hij, heeft ons steeds uit hun handen gered. Zonder uitzondering zijn alle regimes die ons vervolgd hebben, van de Egyptenaren, de Assyriërs, de Fillistijnen, de Babylonieërs, de Perzen, tot de Nazi-Duitsers en de Russische Communisten, uiteengevallen en verdwenen, terwijl de waarden van Tora, zoals die door de Joden worden nageleefd en in stand gehouden, voortgaan met voorspoedig te bloeien.

En Ik verscheen aan Awraham, aan Jitschak en aan Ja'akov als G-d Almachtig. (Ber. 6:3)

Aan het eind van de vorige parasja klaagde Mosjé over het lot van de Israëlieten en dat G-d het niet van hun lijden verlost heeft. Rasji voegt in zijn commentaar op bovengenoemd vers de woorden *el avot* – aan de (aarts-) vaderen – toe. Wat vertelt Rasji ons daarmee? Wisten wij niet dat Awraham, Jitschak en Ja'akov de aartsvaderen waren?

Maar Hasjem verwijt Mosjé hier, dat hij niet gelijk is als de aartsvaderen. Aan hen heeft hij het Land Israël beloofd, maar Awraham moest het stukje grond om zijn vrouw Sara te begraven, voor veel geld kopen van de Chitieten. De Fillistijnse herders betwistten Jitschak de waterbronnen op zijn eigen grond en ook Ja'akov moest de grond kopen waarop hij zijn tent kon opslaan. Maar toch klaagden zij niet. Ook zij waren bezorgd voor het lot van hun mensen en hun nakomelingen. Wat dat betreft stond Mosjé niet alleen. Ook zij waren als „vaders” voor hun volk, maar klaagden niet en kwamen niet met verwijten. Daarom moest Mosjé ook niet klagen.

(Gebaseerd op gedachten van Rav Mosjé Feinstein zts"l)

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot

Hoofdstuk 5, Misjna 2

Men noemt de „kracht van de regen”¹ in de [beracha] *techiat hametiem*², en men vraagt³ om regen in de beracha van de jaren⁴ en *havdala*⁵ [zegt men] in [de beracha] *choneen hada'at*⁶.

1. Men noemt de „kracht van de regen: [Dit heeft betrekking op] *masjiev haroeach*, dat geen verzoek is, maar een verklaring en lof uitdrukt. En daar de regen één van de machtsuitdrukkingen is van Hakadosj Baroech Hoe, zoals er geschreven staat [in Ijov 5:9-10]: „Hij doet grote onbegrensde daden, Hij geeft regen op de aarde”. Daarom noemt [de misjna het de „kracht van de regen”. (RAV).

2. De tweede beracha van de tefilla.

3. En men vraagt: Dat zijn de woorden „*weteen tal oematar*”; dat is het verzoek (RAV).

4. In de beracha van de jaren: [De negende beracha van de *tefilla*.] Omdat zij [die regens] nodig zijn voor levensonderhoud, heeft men hun verzoek in de beracha voor levensonderhoud gezet [dat is de negende beracha] (RAV).

5. Havdala: Dat zegt men op de avond van *Motsaei Sjabbat* (RAV) [en *Motsaei Jom Tov*].

Rabbi Akiwa zegt het als een aparte vierde beracha. Rabbi Eli'ezer zegt: [men zegt het] in [de beracha] *hodaäh*.⁷

6. In [de beracha] *choneen hada'at*: Dit is de eerste beracha van [het middengedeelte, de vierde beracha van de *tefilla*] voor de werkdagen. En in de *Jeroesjalmi* staat: „Waarom heeft men de *havdala* in de beracha *choneen hada'at* geplaatst? Omdat als er geen begrip is, hoe kan er dan *havdala* zijn? [D.w.z. men moet begrip en kennis van G-d hebben om het verschil te begrijpen tussen heilig en profaan]. En zo is de *halacha* (RAV).

7. De zestiende beracha.

UIT DE TALMOED

Traktaat Berachot 33a

Gemara – De Misjna zegt dat we de kracht van de regen noemen in de beracha van de wederopstanding van de doden omdat regen het leven mogelijk maakt, omdat het de land- en tuinbouw producten laat groeien.

c. De Misjna zegt verder dat men om regen vraagt in de beracha van de jaren, de negende beracha van de *tefilla*, omdat die regens nodig zijn voor levensonderhoud, daarom heeft men hun verzoek in de beracha voor levensonderhoud gezet [dat is de negende beracha].

d. De Misjna zegt dat men de *havdala* in de beracha *Choneen hada'at* zegt. Waarom?

Rav Josef verklaart: Omdat, als er geen begrip is, hoe kan er dan *havdala* zijn? D.w.z. men moet begrip en kennis van G-d hebben om het verschil te begrijpen tussen heilig en profaan. Maar de Geleerden zeggen: omdat de *havdala* de werkdag inluit, is de beracha van de *havdala* in de eerste beracha voor de werkdagen gezet.

De geschiedenis van de *havdala*

a. De Mannen van de Grote Vergadering [in de tijd van Ezra] die de *tefilla* hebben samengesteld, hadden de *havdala* in de *tefilla* ingelast, zonder de noodzaak om die over een beker wijn te zeggen, want de mensen waren toen erg arm. Later, toen zij welvarender werden, stelden zij in dat men de *havdala* over een beker wijn moet zeggen. Toen het volk nog later weer verarmde, herstelde men de *havdala* in de *tefilla*, met de aanbeveling daarbij dat wie het zich kon permitteren, het naderhand nogmaals over een beker wijn moest zeggen. Echter, daar men toen niet meer wist waar oorspronkelijk de *havdala* in de *tefilla* was ingelast, ontstond de in onze Misjna vermelde discussie.

b. Rabba en Rav Josef hebben allebei gezegd dat wie *havdala* tijdens de *tefilla* gezegd heeft, dat ook nog eens moet zeggen over een beker wijn [en zo is de *halacha* (zie *Sj.A.O.Ch.* 294:1)].

c. Rabba vult aan: Hoewel men de *tefilla* moet over zeggen als men vergeten is om regen te vragen in de tweede of negende beracha, hoeft men dat niet als men vergeten is *havdala* te zeggen tijdens de *Sjemonee Esree*, omdat men het nog moet zeggen over een beker wijn en men daarmee zijn plicht gedaan heeft.

d. Wie eerst *havdala* over een beker wijn gemaakt heeft en pas daarna *ma'ariv* davvent, moet toch ook tijdens de *Sjemonee Esree* de *havdala* invoegen.

e. De Gemara haalt een Baraita aan: WIE HAVDALA TIJDENS DE TEFILLA ZEGT, IS MEER PRIJZENSWAARDIG DAN WIE HET ZEGT OVER EEN BEKER WIJN, MAAR WIE ZOWEL HET EEN ALS HET ANDER DOET, OP HEM RUST EEN ZEGEN.

De Gemara merkt op: volgens de eerste helft van deze Baraita is het kennelijk voldoende als men de *havdala* alleen in de *tefilla* zegt. Dat betekent dat wie het daarna nog eens over een beker wijn zegt, een *beracha levatela* [een overbodige beracha] maakt en *Reisj Lakisj* heeft gezegd: ieder die een *beracha devatela* maakt, overtreedt het verbod: „Je zult de Naam van Hasjem, je G-d, niet nodeloos uitspreken” (*Sjemot* 20:7).

De Gemara zegt: de Baraita luidt als volgt: „Wie de beracha maar eenmaal zegt [dus alleen in de *tefilla*], op hem rust een zegen.”

f. Wie zowel de *havdala* vergeten is te zeggen tijdens de *Sjemonee Esree* als over een beker wijn, moet de *tefilla* overzeggen en daarna moet hij de *havdala* zeggen over een beker wijn [als straf (*Rasjba*)].

g. Uit de Baraita onderaan daf 33a blijkt dat er een meningsverschil is over de vraag of men *havdala* zowel in de *tefilla* als over een beker wijn moet zeggen. Ravina vraagt nu aan Rava: Wat is de *halacha*?

h. Rava antwoordt hem: Het is net als bij de Kiddoesj: Zoals men Kiddoesj zegt tijdens de *tefilla* [in de vierde beracha op vrijdagavond] en daarna nog eens over een beker wijn, zo ook zegt men de *havdala* eerst tijdens de *tefilla* en daarna nog eens over een beker wijn.